

Poradnik dla planujących zakup oprogramowania komputerowego do rozliczeń z Narodowym Funduszem Zdrowia w tzw. formacie otwartym

Spis treści

1.	Istotne pojęcia stosowane w odniesieniu do oprogramowania komputerowego.....	1
1.1.	Program komputerowy jako dzieło autorskie	1
1.2.	Licencja na oprogramowanie	1
1.3.	Umowa licencyjna	1
1.4.	Gwarancja na oprogramowanie	2
1.5.	Subskrypcja (usługa producenta oprogramowania)	2
1.6.	Aktualizacja i modyfikacja oprogramowania	2
1.7.	Serwis.....	2
1.8.	Umowa serwisowa	2
2.	Istotne pojęcia stosowane w odniesieniu do oprogramowania do rozliczeń z NFZ.....	2
2.1.	Format otwarty	2
2.2.	XML (Extensible Markup Language).....	2
2.3.	Oprogramowanie zgodne z formatem otwartym.....	3
3.	Zagadnienia, na które należy zwrócić uwagę przy zakupie oprogramowania do rozliczeń z NFZ	3
3.1.	Punkt wyjścia – jak do tej pory prowadzono rozliczenia?	3
3.2.	Nowe rodzaje ofert.....	3
3.3.	Zakres rozliczeń z NFZ oraz OW NFZ, w których program rozlicza.....	4
3.4.	Jak czytać umowę licencyjną?	4
3.5.	Oprogramowanie z licencją ograniczoną czasowo, a dostęp do własnych danych po terminie obowiązywania licencji?	4
3.6.	Przeniesienie danych z PŚ i KS-SWD do nowych rozwiązań	5
3.7.	Na jakich zasadach odbywa się aktualizacja i modyfikacja oprogramowania?.....	5
3.8.	Projekty zmian w ustawach, które mogą wpłynąć na rozliczenia z NFZ	5
3.9.	Koszty ukryte, często nie brane pod uwagę przy porównaniu cenowym	5
4.	Najczęściej zadawane pytania i odpowiedzi	5

1. Istotne pojęcia stosowane w odniesieniu do oprogramowania komputerowego

1.1. Program komputerowy jako dzieło autorskie

Program komputerowy stanowi dzieło autorskie chronione prawem autorskim. (rozdział 7 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, opublikowanej w Dz. U. nr 90 poz. 631 z 2006 r. z późn. zm.). Producent z reguły zachowuje majątkowe prawa autorskie i sprzedaje oprogramowanie na zasadzie udzielenia użytkownikowi licencji.

1.2. Licencja na oprogramowanie

Licencja to prawo do korzystania z oprogramowania w określonym celu, w określony sposób i na określonych polach eksploatacji:

- Cel – np. rozliczanie kontraktu z NFZ itp.,
- Sposób – np. tylko na jednym komputerze itp.,
- Pole eksploatacji – np. wprowadzenie programu do pamięci komputera itp.

Szczegółowe zasady korzystania z oprogramowania określa umowa licencyjna.

1.3. Umowa licencyjna

Bardzo ważna umowa, która określa zasady korzystania z oprogramowania. To ona określa np. czy licencja jest udzielana na czas określony, czy bezterminowo. Wszelkie zastrzeżenia i ograniczenia wobec korzystania z oprogramowania znajdują się właśnie w umowie licencyjnej.

Producent ma prawo dowolnie kształtować zapisy umowy. Brak zgody na zapisy umowy licencyjnej w praktyce oznacza odstąpienie od zakupu licencji, gdyż producent raczej nie zmieni zapisów standardowej umowy licencyjnej dla pojedynczego nabywcy.

1.4. Gwarancja na oprogramowanie

Z reguły zakres gwarancji na oprogramowanie opisany jest w umowie licencyjnej. W praktyce producenci ustanawiają wiele zastrzeżeń w zakresie gwarancji, co powoduje, że warunki świadczenia gwarancji są inne niż te, do których przywykliśmy nabywając np. pralkę. Gwarancja na oprogramowanie może nie nakładać na producenta obowiązku wprowadzania zmian do oprogramowania. Patrz również „1.6. Aktualizacja i modyfikacja oprogramowania” oraz „3.4. Jak czytać umowę licencyjną?”

1.5. Subskrypcja (usługa producenta oprogramowania)

Prawo do aktualizacji oprogramowania, czyli prawo do korzystania z usług producenta polegających na aktualizowaniu i modyfikowaniu oprogramowania. Z reguły jest to odrębnie płatna usługa. W przypadku licencji na czas określony producenci często nie oferują subskrypcji.

1.6. Aktualizacja i modyfikacja oprogramowania

Aktualizacja i modyfikacja mogą być rozdzielone jako dwa odrębne pojęcia. **Aktualizacja** będzie oznaczała wprowadzanie poprawek usuwających błędy w oprogramowaniu (np. błędy o charakterze technologicznym, tj. informatycznym). **Modyfikacja** (nazywana również adaptacją) to zmiana lub rozszerzenie funkcjonalności oprogramowania (np. nowe wersje programu wynikające ze zmiany aktów prawnych). Przed zakupem oprogramowania należy sprawdzić jaki zakres aktualizacji i modyfikacji wynika z umowy licencyjnej producenta.

1.7. Serwis

Wielu nabywców błędnie uważa, że z tytułu nabycia licencji obligatoryjnie nabywają prawo do usług związanych z używaniem oprogramowania. Serwis lub wsparcie techniczne producenta może, ale nie musi być wliczone w cenę licencji. Z reguły serwis jest odrębnie płatną usługą, więc porównując oferty różnych firm należy sprawdzić na jakich zasadach świadczony jest serwis i jaki jest jego zakres (np. może być to tylko możliwość zgłoszenia problemu, ale bez jakiegokolwiek deklaracji ze strony producenta co do trybu i terminu udzielenia wsparcia).

1.8. Umowa serwisowa

Umowa serwisowa dotyczy usług świadczonych w związku z wykorzystaniem oprogramowania. Z reguły jest odrębnie płatna. Często ma charakter stałej usługi z comiesięczną opłatą. Umowa nie musi być zawarta z producentem oprogramowania. Stroną świadczącą usługi serwisowe może być partner producenta oprogramowania. Usługa nie musi dotyczyć tylko pomocy przy korzystaniu z oprogramowania. Usługodawca może przy użyciu nabytego przez nas programu wykonywać np. usługę rozliczenia z NFZ lub zapewnić serwis sprzętu komputerowego i/lub łącze do Internetu.

2. Istotne pojęcia stosowane w odniesieniu do oprogramowania do rozliczeń z NFZ

2.1. Format otwarty

„**Format**” należy rozumieć jako sposób uporządkowania i zapisu danych, które są przesyłane do NFZ w celu rozliczenia usług.

„**Otwarty**” oznacza, że jego opis jest ogłoszony publicznie. Pod żadnym względem nie oznacza to, że dane przesyłane w tym formacie będą publicznie dostępne. Dane niezmiennie podlegają ochronie. Jawne udostępnienie (opublikowanie) formatu otwiera drogę dla wolnego rynku i konkurencji w zakresie tworzenia oprogramowania do rozliczeń z NFZ.

2.2. XML (Extensible Markup Language)

To formalny sposób zapisu danych w uporządkowany sposób. Przykładowo w operacji matematycznej $2+2=4$ znaki „+” i „=” są formalnym i ustalonym przez wszystkich zapisem

działania arytmetycznego. Format otwarty w rozliczeniach z NFZ jest oparty o XML. Dane, które przesyłane są do NFZ mają postać XML. Przykład prostego komunikatu XML zawierającego informację o dwóch osobach zapisanych w księdze głównej:

```
<ksiega-glowna>
  <osoba plec="kobieta">
    <imie>Anna</imie>
    <nazwisko>Kleks</nazwisko>
    <PESEL>78120100123</PESEL>
  </osoba >
  <osoba plec="meczczynna">
    <imie>Alojzy</imie>
    <nazwisko>Kowal</nazwisko>
    <PESEL>77110120410</PESEL>
  </osoba>
</ksiega-glowna>
```

2.3. Oprogramowanie zgodne z formatem otwartym

Oprogramowanie, które potrafi przygotować dane do rozliczeń z NFZ w sposób zgodny z formatem otwartym w postaci XML i przesłać je poprawnie do OW NFZ. Poprawne przesłanie danych powinno skutkować otrzymaniem z OW NFZ komunikatów zwrotnych zawierających wynik sprawdzenia poprawności danych (tzw. etap 1) i wynik rozliczenia (tzw. etap 2).

3. Zagadnienia, na które należy zwrócić uwagę przy zakupie oprogramowania do rozliczeń z NFZ

3.1. Punkt wyjścia – jak do tej pory prowadzono rozliczenia?

Są dwa najczęstsze sposoby prowadzenia rozliczeń:

- Samodzielny przez świadczeniodawcę lub jego pracownika (scenariusz 1)
- Z pomocą firmy/osoby zewnętrznej
  - Przy użyciu oprogramowania Świadczeniodawcy (scenariusz 2)
  - Przy użyciu oprogramowania firmy/osoby zewnętrznej (scenariusz 3)

Wprowadzenie formatu otwartego i możliwość wolnego wyboru oprogramowania do rozliczeń pozwala na zmianę dotychczasowego sposobu prowadzenia rozliczeń. Świadczeniodawcy mogą obecnie nabyć programy komputerowe, które oprócz rozliczeń dają możliwość bieżącej obsługi pacjentów i placówki medycznej. Umożliwia to przejście ze scenariusza 2 i 3 do 1, co dla niektórych placówek będzie stanowiło potencjalną metodę obniżenia kosztów związanych z rozliczeniami przy jednoczesnym większym i lepszym wykorzystaniu informatyki w placówce.

3.2. Nowe rodzaje ofert

Wraz z opublikowaniem otwartego formatu rozliczeń można się spodziewać pojawienia się różnych typów ofert w zakresie rozliczeń z NFZ, np.:

- Sama licencja na program do rozliczeń (np. na pojedynczy komputer)
- Wielostanowiskowy system komputerowy do obsługi placówki z rozbudowaną funkcjonalnością, w którym rozliczenia są jednym z elementów
- Usługi doraźnej pomocy w rozliczeniach (tj. na wezwanie)
- Kompleksowe usługi rozliczeń z NFZ

Największą pułapką przy porównywaniu ofert jest skupienie uwagi wyłącznie na ich cenie. Dwa programy komputerowe w zbliżonej cenie mogą mieć nieporównywalne możliwości w zakresie dodatkowych funkcji (np. obsługi pacjenta, prowadzenia rejestracji, sprawozdawczości itp.) lub warunków licencji. Nie ma również większego sensu porównywanie ceny prostego programu do rozliczeń z rozbudowanym, kompleksowym systemem wspomagającym pracę świadczeniodawcy lub całościową usługą rozliczeń z NFZ. Najważniejsze to nie ograniczać porównania ofert do ceny, co jest najczęściej popełnianym błędem.

3.3. Zakres rozliczeń z NFZ oraz OW NFZ, w których program rozlicza

Biorąc pod uwagę rodzaj oprogramowania po stronie NFZ, z którym musi się porozumieć program do rozliczeń używany przez świadczeniodawców, mamy obecnie trzy grupy OW NFZ:

- Pierwszą grupę stanowią OW NFZ: zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie, podlaskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, mazowieckie, lubelskie, świętokrzyskie (dotychczas rozliczenia z KS-SWD) .
- Drugą grupę stanowią OW NFZ: pomorskie, lubuskie, łódzkie, dolnośląskie, opolskie, małopolskie, podkarpackie (dotychczas rozliczenia z PŚ).
- Trzecią grupę stanowi pojedyncze woj. śląskie, gdzie używane są karty chipowe i kupony Rejestru Usług Medycznych (dotychczas rozliczenia z PŚ z obsługą kart i kuponów).

Oprogramowanie, które potrafi rozliczać się z OW NFZ z danej grupy powinno rozliczać się również z pozostałymi OW NFZ w grupie. Na razie jeszcze nieco inna jest sytuacja pomiędzy grupami. Firma, która przygotowała program do rozliczeń w pierwszej grupie nie musi potrafić rozliczać się z OW NFZ w drugiej lub w trzeciej. NFZ dokłada starań, by te zasady stały się identyczne we wszystkich oddziałach, jednak ze względów historycznych nie da się tego osiągnąć natychmiast.

Oprócz tego ważne jest sprawdzenie jaki jest zakres rozliczeń z NFZ, gdyż nie wszyscy producenci oferują pełny zakres rozliczeń. Za pełny zakres można uznać: POZ, AOS, kolejki oczekujących, rehabilitacja, stomatologia, psychiatria, leczenie szpitalne długoterminowe, leczenie szpitalne jednodniowe, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz obsługa kart chipowych i kuponów RUM w śląskim OW NFZ.

3.4. Jak czytać umowę licencyjną?

Umowę licencyjną należy traktować jak każdą inną umowę. Nie można przewidzieć co producenci oprogramowania w nich umieszczają, ale należy poszukać zapisów odnoszących się przynajmniej do następujących kwestii:

- Czy producent nałożył ograniczenie czasowe na korzystanie z oprogramowania (np. poprzez licencję na czas określony lub ograniczenie okresu, w którym mogą być pobierane aktualizacje oprogramowania)?
- Na jakiej zasadzie i w jakim zakresie udzielna jest gwarancja? Jakimi zastrzeżeniami obwarowane jest utrzymanie prawa do gwarancji?
- Czy w ramach licencji świadczona jest usługa wsparcia technicznego lub konsultacji telefonicznych i jak został określony ich zakres? Jeśli są to usługi dodatkowo płatne, to jaki jest ich koszt?
- Czy w ramach licencji nabywamy prawo do otrzymania poprawek błędów do programu?
- Czy w ramach licencji nabywamy prawo do otrzymania nowych wersji programu, zawierających zmiany (modyfikacje lub adaptacje) wynikające z wprowadzenia nowych przepisów? Jeśli nie to ile kosztuje nabycie programu w nowej wersji?
- Czy w umowie licencyjnej są odwołania do innych dokumentów (np. warunków świadczenia gwarancji lub usług serwisowych)? Jeśli tak należy się z nimi zapoznać.

Producent lub sprzedawca, który utrudnia zapoznanie się z umową licencyjną przed zakupem oprogramowania, jest niewiarygodny.

3.5. Oprogramowanie z licencją ograniczoną czasowo a dostęp do własnych danych po terminie obowiązywania licencji?

W przypadku umów licencyjnych na czas określony (np. 12 miesięcy) należy zastanowić się, co stanie się z danymi wprowadzonymi do programu komputerowego po okresie obowiązywania licencji, gdyż dane wprowadzone do programu są własnością świadczeniodawcy.

Należy sprawdzić, czy po upływie okresu obowiązywania licencji umowa licencyjna pozwala na korzystanie z programu do celów przeglądania danych. Może się okazać (w najgorszym przypadku), że świadczeniodawca będzie musiał kupować licencje na każde kolejne 12 miesięcy, nawet jeśli nie będzie korzystał z programu w celu rozliczania się z NFZ, a będzie chciał tylko przejrzeć dane archiwalne.

3.6. Przeniesienie danych z PŚ i KS-SWD do nowych rozwiązań

Dane wprowadzone do programów KS-SWD i PŚ są własnością świadczeniodawców. Dla bezproblemowego przejścia na nowe oprogramowanie rozliczające w formacie otwartym bardzo ważna jest możliwość przeniesienia danych z PŚ i KS-SWD. Bez tego dane sprawozdane i/lub rozliczone od początku roku nie zostaną uwzględnione, co uniemożliwi poprawne rozliczenie i wystawienie rachunków/korekt do OW NFZ w miesiącu bieżącym. Dokonując wyboru nowego rozwiązania należy sprawdzić, w jakim zakresie i z których programów (PŚ/KS-SWD) zapewniona została migracja danych. Nie jest prawdą, że tylko producenci dotychczasowych programów do rozliczeń mają wiedzę, jak przenosić dane z tych programów.

3.7. Na jakich zasadach odbywa się aktualizacja i modyfikacja oprogramowania?

W nawiązaniu do pkt. 1.6 należy sprawdzić na jakich zasadach mamy dostęp do:

- Poprawek (naprawa problemów technologicznych i informatycznych).
- Modyfikacji i adaptacji (rozszerzenia o nowe funkcje).
- Nowych wersji oprogramowania dostosowanych do nowych przepisów prawa.

3.8. Projekty zmian w ustawach, które mogą wpłynąć na rozliczenia z NFZ

Dobiegły końca prace nad nowelizacją ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (<http://www.sejm.gov.pl>, druk sejmowy nr 1298 http://orka.sejm.gov.pl/proc5.nsf/ustawy/1298_u.htm).

Jedną z istotnych zmian jest wprowadzenie tzw. migracji ubezpieczonych (art. 5, pkt. 14a nowelizacji). Termin ten oznacza korzystanie przez zarejestrowanych w danym oddziale OW NFZ ze świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych przez świadczeniodawców, którzy zawarli umowy z innymi oddziałami OW NFZ. Jest to zmiana, która może istotnie wpłynąć na rozliczenia z NFZ, gdyż do tej pory wiele placówek medycznych miało umowy tylko z lokalnym oddziałem. Migracja ubezpieczonych da w przyszłości możliwość zawierania umów z wieloma oddziałami NFZ. Jeżeli będą Państwo podpisywać umowy z kilkoma oddziałami z różnych grup opisanych w pkt. 3.3, to nabywany program powinien umieć komunikować się z każdym z nich.

3.9. Koszty ukryte, często nie brane pod uwagę przy porównaniu cenowym

W zależności od zapisów umów licencyjnych i zasad sprzedaży danego producenta/sprzedawcy do najczęstszych kosztów ukrytych przy zakupie oprogramowania należy zaliczyć przynajmniej:

- Konieczność zakupu oprogramowania na nowo po każdej zmianie prawa
- Zapewnienie informatycznego wsparcia technicznego (usług serwisowych)
- Koszty wynikające z „ręcznego” przenoszenia danych (jeśli brak jest profesjonalnych narzędzi do migracji danych)
- Konieczność zakupu licencji na system obsługi bazy danych (oprócz licencji na oprogramowanie aplikacyjne)
- Zasady zakupu oprogramowania na każdy kolejny okres (np. konieczność zakupu nowej licencji za 100% ceny zamiast subskrypcji za 20-30% ceny)
- Koszty wynikające z ograniczonej funkcjonalności programu i jego możliwości

4. Najczęściej zadawane pytania i odpowiedzi

1. *„W jaki sposób mogę potwierdzić wiarygodność firmy oferującej oprogramowanie, która twierdzi, że ich program rozlicza z NFZ w formacie otwartym?”*

Strona internetowa NFZ (<http://www.nfz.gov.pl>), sekcja „komunikaty XML”, podstrona „kto się rozlicza w formacie otwartym”.

Warto również zajrzeć na publiczne forum dyskusyjne NFZ (<http://dyskusje.nfz.gov.pl>) temat „XML 2007 – dla wszystkich”, np. wątki „Firmy, którym się udało”, „Podpięcie do bazy PŚ lub Kamsoftu”.

2. „Czy w związku ze zmianą oprogramowania konieczne będzie aneksowanie umów?”

Nie. Wprowadzenie nowego, otwartego formatu do rozliczeń z NFZ nie wymaga podpisywania aneksów do kontraktów na świadczenie usług medycznych.

3. „Czy po uiszczeniu opłaty za KS-SWD / PŚ będzie można dalej korzystać z tego oprogramowania?”

Nie. Oprogramowanie KS-SWD i PŚ nie będzie dalej rozwijane.

4. „Czy muszę kupić nowy program od firmy, której program wykorzystujemy dotychczas?”

Nie. Użytkownicy KS-SWD lub PŚ nie mają obowiązku kupowania następcy dotychczasowego programu oferowanego przez jego producenta. Mają **wolny wybór** w zakresie nowego rozwiązania do rozliczeń z NFZ.

5. „Podobno niektórzy świadczeniodawcy otrzymują bezpłatne oprogramowanie Sygnity z NFZ do końca 2007 i potem będą mogli wybrać odpowiadające im rozwiązanie. Czy w województwach, gdzie do tej pory był KS-SWD NFZ też będzie stosowało taką zasadę?”

NFZ **nie jest uprawniony** do dystrybucji oprogramowania firm komercyjnych. Łączenie działań firmy Sygnity z NFZ jest **nieuprawnione**. NFZ nie rozprowadza wśród świadczeniodawców nowego oprogramowania do rozliczeń z NFZ. Zalecane jest zapoznanie się z warunkami bezpłatnego korzystania z oprogramowania w roku 2007, oferowanego przez producentów oprogramowania. Umowa licencyjna powinna zawierać informacje, czy pozwala na wolny wybór oprogramowania na rok 2008 bez zobowiązań z tytułu bezpłatnego korzystania z oprogramowania w roku 2007.

6. „Kiedy mogę spodziewać się oprogramowania XML z NFZ?”

XML to format przesyłania danych do rozliczeń. XML nie jest oprogramowaniem. **NFZ nie będzie rozprowadzać nowego oprogramowania do rozliczeń.** Świadczeniodawcy powinni własnym staraniem i na własny koszt zapewnić sobie rozwiązanie, które uważają za spełniające ich oczekiwania.

7. „Kiedy mogę spodziewać się rekomendacji z NFZ w sprawie programu do rozliczeń, który mam kupić?”

NFZ **nie będzie rekomendował** programów do rozliczeń. Świadczeniodawcy powinni własnym staraniem i na własny koszt zapewnić sobie rozwiązanie, które uważają za spełniające ich oczekiwania.

8. „Nabyłem już nowe oprogramowanie, ale znalazłem nowe, które jest lepsze od obecnie używanego. Czy mogę zmienić program jeszcze raz?”

Wolny wybór w zakresie oprogramowania oznacza, że świadczeniodawca może zmieniać oprogramowanie wiele razy. Istotne jest zapewnienie ciągłości w rozliczeniach, czyli uwzględnienie świadczeń sprawozdanych i rozliczonych od początku roku. Wskazane jest upewnienie się, że dostawca nowego oprogramowania wyposażył je w narzędzia do przeniesienia danych.